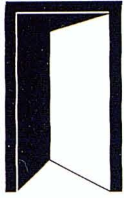

la rebotiga

Vida i literatura, heus ací dues de les moltes peculiaritats observables en aquesta part de l'univers. Potser sorprengui, però aquests dos conjunts tan descomunals, el de tots els individus vivents i el de tots els llibres llegibles, difereixen en dos detalls:

- 1) Un individu viu és un llibre, però del qual només s'ha editat una còpia.
- 2) Tots els individus vius són diferents, sí, però, a diferència de les novel·les, es tracta de llibres escrits tots en un sol idioma!

El text irrepetible d'una novel·la (el Quixot, per exemple) correspon al *genoma* inscrit en l'ADN d'un individu concret (diguem John Smith). Què és un individu sinó aquell conjunt de cèl·lules amb text genètic idèntic? Tot individu viu, com tota novel·la, només és idèntic a si mateix, i això malgrat realitats innegables com el concepte de clònic o de plagi literari.

Tots els individus d'una mateixa espècie biològica, com també totes les novel·les d'una mateixa biblioteca temàtica, comparteixen moltes coses: és el *patrimoni genètic* (del gat, de l'home...); és el *tema* de la biblioteca (històrica, negra...).

I dels grups d'individus a les parts d'un individu. Una novel·la està feta de frases ("En un lugar de la Mancha...") i un ésser viu de *caràcters* biològics (cabells rossos, arrissats...), en què un caràcter té un suport químic cèlebre anomenat

La vida és una novel·la

proteïna, que és, ni més ni menys, que la molècula codificada pel no menys famós *gen*. I tot encaixa perquè els gens són, precisament, els elements que integren el genoma, l'equivalent de l'individu i de la novel·la. Una frase només té sentit en el si d'un text. Les poques frases autònomes (o lliures de context) són aquelles que s'erigeixen en un text complet en si mateixes, com les frases fetes, els aforismes i els epigrames. Curiosament, algunes proteïnes, poques, poden adquirir també cert rang de matèria viva amb l'ajuda d'algun element individualitzador com un ADN o un ARN. És el *virus*. Un virus seria aleshores com una màxima lapidària biològica. No hi ha diccionaris de frases per compondre diferents textos. Només hi ha, en tot cas i per reforçar encara més l'argument, diccionaris de cites. Les proteïnes tampoc no existeixen fora de la matèria viva; no hi ha mines ni jaciments de proteïnes. El nombre de proteïnes diferents no té límit; el nombre de frases possibles és infinit. Sempre es podrà escriure un nou vers!

I continuem amb les parts de les parts, perquè les frases es construeixen amb paraules. Les paraules de la matèria viva són unes molècules anomenades *aminoàcids*. Tot encaixa també aquí, perquè amb aquestes s'escriuen les proteïnes, és a dir, les frases químiques de la vida. I encaixa més del que pot semblar, perquè un aminoàcid es codifica genèticament amb uns elements anomenats *codons* (o *triplets*), precisament les unitats que combinades donen lloc als gens. Una paraula no basta per escriure una novel·la mínimament seriosa; però tampoc no es pot dir, sota cap pretext, que un aminoàcid sigui viu. Hi ha paraules químiques (vint aminoàcids), hi ha paraules al

diccionari de la Real Academia (unes vuitanta-cinc mil) i hi ha paraules genètiques (seixanta-quatre triplets possibles), però no hi ha paraules de rang biològic. Les molècules dels aminoàcids poden deambular per l'univers fora de la matèria viva; les paraules poden reposar en els diccionaris sense comprometre's amb cap text.

Però les parts de les parts també tenen les seves parts. Així s'arriba a l'últim element irreductible amb què s'escriu una novel·la o un tros de matèria viva: l'*abecedari*. Les paraules d'una novel·la s'escriuen amb un nombre variable de lletres escollides d'entre les vint-i-vuit possibles de l'abecedari castellà; les paraules genètiques, els triplets, s'escriuen amb tres de les quatre molècules disponibles en l'alfabet genètic, les anomenades *bases*. Vint-i-vuit lletres serveixen per escriure (o traduir) totes les novel·les de la història de la literatura; quatre bases han bastat per compondre tots els individus que han viscut durant els últims quatre mil milions d'anys en el planeta. De fet, fa ben pocs segles que tots dos abecedaris s'han creuat perquè un individu viu anomenat poeta comencés a escriure sobre les seves complexitats íntimes.

Jorge Wagensberg